

3. Закон України «Про виконавче провадження» № 606-XIV // Відомості Верховної Ради України від 18.06.1999 р., № 24, стаття 207.
4. Цивільний процесуальний кодекс України № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України від 08.10.2004 р., № 40, / 40-42 /, стор. 1530, стаття 492.
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35– 36, № 37. – Ст. 446
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст. 88.
7. Фурса С.Я., Щербак С.В. Виконавче провадження в Україні. К.: Атіка, – 2002. – 480 с.
8. Постанова Пленуму Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних, кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» від 17.10.2014 № 11 [Електронне джерело] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-14>.

Лужанский Александр Станиславович ПРИНЦИП РАЗУМНОСТИ СРОКОВ ИСПОЛНИТЕЛЬНОГО ПРОИЗВОДСТВА

В статье раскрыто содержание принципа разумности сроков с учетом последних законодательных изменений. На основе анализа и соотношения подходов, воплощение этого принципа в Гражданском процессуальном кодексе Украины Уголовно процессуальном кодексе Украины, Кодексе административного судопроизводства Украины. Проведена адаптация основных определений по разумности сроков указанных в законодательстве Украины.

Ключевые слова: исполнительное производство, принцип, принцип разумности сроков, сроки в исполнительном производстве, праоанализ.

Luzhanskyi Alexander THE REASONABLE TIME PRINCIPLE OF ENFORCEMENT PROCEEDINGS

The article reveals the content of the reasonable time principle taking into account the recent legislative changes. Based on the analysis and correlation approach, the embodiment of this principle in the Code of Civil Procedure of the Criminal Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine is discussed. Adaptation of the basic definitions for the reasonable time specified in the legislation of Ukraine.

Keywords: enforcement proceedings, the reasonable time principle, terms in the enforcement proceeding, law analysis.

Фостікова Валерія Валеріївна,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УДК 347.9

УЧАСТЬ АДВОКАТА У ВИКОНАВЧОМУ ПРОЦЕСІ

У статті розглядаються деякі особливості участі адвоката у процесі виконання судового рішення як представника сторони. Автор звертає увагу на зміст такого представництва, а також переваги залучення адвоката. Обґрунтована необхідність закріплення представництва адвокатом інтересів сторони у виконавчому провадженні як окремого виду адвокатської діяльності.

Ключові слова: виконавчий процес, адвокатська діяльність, представництво, право на професійну правову допомогу, сторони виконавчого провадження.

Постановка проблеми. Захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів особи буде неповним без виконання відповідного рішення. Конституційний суд України у своєму рішенні від 26 червня 2013 року № 5-рп/2013 зазначив, що невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом [1]. Умови і порядок примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що відповідно до закону підлягають примусовому виконанню, визначені у Законі України «Про виконавче провадження» від 02 червня 2016 року [2].

Відомо, що участь особи у законодавчо врегульованій процедурі часто не приводить до бажаних результатів через брак спеціальних юридичних знань. У зв'язку з цим, однією із гарантій забезпечення прав і свобод особи є право на отримання нею професійної правової допомоги, закріплене у ст. 59 Конституції України [3]. Відповідно до ст. 131-2 Основного закону для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура. При чому зазначене не заперечує права на правничу допомогу загалом, у тому числі і у межах виконавчого процесу, яку можуть надавати інші, крім професійних адвокатів, фахівці-правники.

Стан дослідження. Інститут процесуального представництва у виконавчому процесі був предметом дослідження багатьох вчених, серед яких – Ю.В. Білоусов, Д.П. Ватман, М.В. Віндиславська, Д.В. Кухнюк, П.П. Заворотько, Я.П. Зейкан, І.В. Решетнікова, С.Я. Фурса, В.В. Цюра, С.В. Щербак, М.Й. Штефан та інші. Однак, питання участі адвоката як представника сторони виконавчого провадження залишається малодослідженим.

Метою статті є виявлення особливостей участі адвоката як представника сторони у виконавчому процесі.

Виклад основного матеріалу. Практика свідчить про те, що процес виконання судових рішень часто характеризується неефективністю, несвоечасністю і неповнотою виконання. Система виконання рішень ґрунтується на власній правовій базі і є досить складною. Крім того, сьогодні досі триває процес реформування виконавчого провадження, який передбачає суттєві зміни, в тому числі організаційні (зокрема, вводиться інститут приватних виконавців), що ускладнює участь суб'єктів виконавчого провадження у процесі. За таких умов одним із способів досягнення особою бажаних результатів може бути залучення до участі у виконавчому процесі адвоката.

Коло учасників виконавчого провадження відповідно до ч. 1 ст. 14 Закону України «Про виконавче провадження» включає виконавця, сторони, представників сторін, прокурора, експерта, спеціаліста, перекладача, суб'єкта оціночної діяльності – суб'єкта господарювання, осіб, права інтелектуальної власності яких порушені. Участі адвоката потребують насамперед суб'єкти, які прагнуть досягнути конкретного правового результату, а не лише правосудного рішення. Такий юридичний інтерес у виконавчому провадженні мають сторони – стягувач і боржник. При чому у виконавчому провадженні можуть брати участь кілька стягувачів або кілька боржників, інтереси яких можуть бути представлені як різними адвокатами, так і одним, який діятиме в інтересах всіх стягувачів чи боржників.

Право на залучення сторонами представника закріплене у спеціальному законі. Так, відповідно до ч. 1 ст. 16 ЗУ «Про виконавче провадження» сторони виконавчого провадження можуть реалізувати свої права і обов'язки у виконавчому провадженні самостійно або через представників. Представництво – це правовідношення, у якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчиняти правочини від імені другої сторони, яку вона представляє. Залучення представника до виконавчого процесу може бути зумовлено як об'єктивною неможливістю брати участь у процесі, так і бажанням отримати професійну допомогу, заощадити власний час та засоби.

Отже, саме у формі цивільного процесуального представництва реалізується участь адвоката у виконавчому процесі. При чому

таке представництво включає два види правовідносин: між адвокатом і довірительом, а також між адвокатом і державним чи приватним виконавцем і іншими учасниками виконавчого провадження.

Участь адвоката можлива на будь-якій стадії виконавчого процесу і у будь-якій справі, та може реалізовуватися у таких формах: продовження процесуального представництва у цивільному (адміністративному, господарському) процесі, де адвокат здійснював представництво інтересів позивача або відповідача (третьої особи); безпосередня участь адвоката лише в процесі вчинення виконавчих дій у державній виконавчій службі [4, с. 45]. Проте найбільш доцільним є залучення адвоката до початку звернення стягнення на майно. Враховуючи значення виконання рішення для захисту прав і свобод особи закономірним є укладення договору про надання правової допомоги на стадії судового розгляду, який повинен стосуватися не лише роботи адвоката в судовому процесі до вирішення справи по суті, але і включати його участь у процесі виконання відповідного рішення.

Однак, в деяких випадках адвокат не може брати участь у виконавчому процесі. Так, ч. 1 ст. 28 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [5] закріплені підстави для відмови в укладенні договору про надання правової допомоги. До таких підстав законом віднесені, зокрема: у разі якщо доручення на виконання дій виходять за межі професійних прав і обов'язків адвоката; результат, досягнення якого бажане клієнтом, або засоби його досягнення, на яких він наполягає, є протиправними, суперечать моральним засадам суспільства, присязі адвоката України, правилам адвокатської етики тощо.

У виконавчому процесі відбувається зіткнення інтересів стягувача і боржника, що обумовлює ускладнення реального здійснення сторонами своїх прав, насамперед прав стягувача [6, с. 80]. Так, стягувач бажане досягнути повного і своєчасного виконання рішення. У свою чергу, боржник прагне зменшити вплив на свою майнову сферу. Як зазначалося, адвокат може представляти інтереси як стягувача, так і боржника. Однак, через зазначене зіткнення інтересів одна й та сама особа не може бути представником обох сторін в одному виконавчому провадженні; в протилежному випадку – матиме місце конфлікт інтересів. Дотримуючись правил етики, адвокат у випадку відмови від наданих йому повноважень не може бути у цьому ж виконавчому провадженні представником іншої сторони.

Стадія виконання рішення потребує активної діяльності насамперед сторін, адже одним із принципів виконавчого процесу є диспозитивність, який полягає у наявності гарантованої законом можливості відповідного суб'єкта вільно та незалежно розпоряджатися своїми матеріальними та процесуальними правами, а також засобами захисту [7, с. 51]. Крім того, він передбачає необхідність прояву ініціативи осіб, які зацікавлені в результаті виконавчого

провадження – стягувача і боржника. Це означає, що досягнення бажаного результату залежить від того, чи вжиті процесуальні дії своєчасно та у належній формі. Виходячи з цього, адвокату слід ефективно розпорядитися належними сторонам диспозитивними правами, зокрема: правом ознайомлюватися з матеріалами виконавчого провадження, робити з них виписки, знімати копії, заявляти відводи, правом доступу до автоматизованої системи виконавчого провадження, правом оскаржувати рішення, дії або бездіяльність виконавця, правом надавати додаткові матеріали, заявляти клопотання, брати участь у вчиненні виконавчих дій, надавати усні та письмові пояснення, заперечувати проти клопотань інших учасників виконавчого провадження, правом на укладення мирової угоди та інші (ст. 19 ЗУ «Про виконавче провадження»). У процесі виконання рішення адвокат повинен надавати особі роз'яснення щодо її прав, правових наслідків вчинення процесуальних дій, надавати актуальну інформацію щодо стану виконання рішення.

Коло процесуальних прав стягувача і боржника співпадає, що не виключає специфіку представництва інтересів протилежних сторін. Зокрема, представляючи боржника перш за все адвокат повинен оцінити можливість добровільного виконання рішення. Роз'ясненню клієнту підлягає інформація про наслідки примусового виконання рішення, зокрема, щодо виникнення додаткових витрат, звернення стягнення на майно боржника шляхом його арешту, вилучення та примусової реалізації.

Таким чином, до змісту представництва адвоката у виконавчому процесі належить вчинення процесуальних дій, наслідки яких поширюються на довірителя. Обсяг повноважень адвоката визначається колом процесуальних прав довірителя. При чому особа-довіритель має право обмежити коло повноважень представника. Відповідно до ч. 4 ст. 16 ЗУ «Про виконавче провадження» повноваження адвоката як представника посвідчуються ордером, дорученням органу чи установи, що уповноважені законом на надання безоплатної правової допомоги, або договором про надання правової допомоги. До ордеру обов'язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката як представника або обмеження його прав на вчинення окремих дій як представника сторони виконавчого провадження. Витяг засвідчується підписами сторін договору. Крім того, статтею 63 Закону України «Про виконавче провадження» встановлений особливий порядок виконання рішень, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення. За таким рішенням боржник зобов'язаний особисто вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення. Відповідно, участь адвоката в такому випадку буде дещо обмеженою.

Участь адвоката як представника забезпечує ефективну реалізацію зазначених процесуальних прав особи, яку представляє. Такий

висновок обумовлений такими рисами правового статусу адвоката: володіння належним рівнем професійної підготовки; пов'язаність правилами професійної етики та законодавчими вимогами доступу до професії; необхідність нести відповідальність за неналежне виконання ним свого професійного обов'язку; наявність закріплених у законі професійних прав, порушення яких іншими особами тягне за собою юридичну відповідальність. Діяльність адвоката, в тому числі як представника у виконавчому процесі, заснована на таких основних принципах адвокатської етики, як конфіденційність (нерозголошення за будь-яких обставин інформації, наданої клієнтом), домінуючість інтересів клієнтів, неприпустимість конфлікту інтересів, компетентність та добросовісність у виконанні своїх обов'язків перед клієнтом. Зазначені елементи правового статусу адвоката надають йому ряд переваг перед іншими юристами у процесі здійснення представництва інтересів клієнта.

Участь адвоката у виконавчому процесі є представництвом інтересів довірителя. Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» представництво – вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні. Як видно із наведеного положення в законі відсутнє закріплення такого різновиду адвокатської діяльності, як представництво сторони у процесі виконання судових рішень. Таке положення, серед іншого, зумовлено відсутністю однозначної позиції в літературі щодо самостійності виконавчого провадження. У ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження» воно іменується завершальною стадією судового провадження.

На наш погляд, слід нормативно відокремити представництво адвоката у суді від представництва на стадії виконання рішення, оскільки останнє передбачає необхідність застосування адвокатом відмінних правових інструментів і засобів, а сам виконавчий процес характеризується наявністю особливих учасників, цілей, етапів, джерел правового регулювання тощо. Крім того, участь адвоката у виконавчому провадженні не в усіх випадках є продовженням процесуального представництва у судовому процесі, в межах якого адвокат здійснював представництво інтересів позивача або відповідача (третьої особи); вона може мати і самостійне значення і відбуватися вже після постановлення судового рішення – у формі участі адвоката лише в процесі виконання судового рішення. Такі зміни повинні бути внесені до ст. 1, 19 та інших, які стосуються здійснення адвокатом представництва як виду адвокатської діяльності.

Висновки. Отже, участь адвоката у виконавчому процесі гарантує ефективну реалізацію процесуальних прав відповідним учасником провадження. Саме адвокат, який пройшов спеціальну підготовку, обізнаний із практикою виконання аналогічних рішень і володіє ширшим колом професійних прав і гарантій може забезпечити надання якісної правової допомоги і найбільш повно гарантувати право кожного на професійну правову допомогу. Слід нормативно відокремити представництво адвоката у суді від представництва на стадії виконання рішення, внівши відповідні зміни у Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рішення Конституційного суду України від 26.06.2013 № 5-рп/2013 // Вісник Конституційного суду України, – 2013 р., № 4, стор. 17
2. Закон України «Про виконавче провадження» № 1404-VIII // Відомості Верховної Ради України від 22.07.2016 р., № 30, стор. 5, стаття 542
3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141
4. Щербак, С. В. Представництво у виконавчому процесі [Текст] / С. В. Щербак // Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2013. – N 1(8). – С. 44-49
5. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 05.07.2013 р., № 27, стор. 1438, стаття 282.
6. Кухнюк Д. В. Осуществление адвокатом представительства в исполнительном процессе Украины / Д. В. Кухнюк. // *Legea si viata.* – 2016. – С. 80–83.
7. Штефан М. Й. Цивільний процес: підруч. для юрид. спеціальностей вищих закладів освіти / М. Й. Штефан. – К.: Ін Юре, 2005. – 608 с.

Фостикова Валерия Валериевна
УЧАСТИЕ АДВОКАТА В ИСПОЛНИТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

В статье рассматриваются некоторые особенности участия адвоката в процессе исполнения судебного решения как представителя стороны. Автор обращает внимание на содержание такого представительства, а также на преимущества привлечения адвоката. Обоснована необходимость закрепления представительства адвокатом интересов стороны в исполнительном производстве в качестве отдельного вида адвокатской деятельности.

Ключевые слова: исполнительный процесс, адвокатская деятельность, представительство, право на юридическую помощь, стороны исполнительного производства.

Fostikova Valeriia
PARTICIPATION OF A LAWYER IN THE ENFORCEMENT PROCEEDING

The article deals with the features of a lawyer's (attorney's) activity in the process of enforcement of a judicial decision. The author draws attention to the content of such representation, as well as to the advantages of a lawyer's participation. The necessity to establish a separate type of legal activity – representation of the interests of the parties in the process of enforcement of a judicial decision – in law is reasoned.

Keywords: enforcement of judicial decision, legal activity, representation, the right to legal aid, parties of the enforcement proceeding.

Шевчук Катерина Петрівна,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УДК 347.9

ПРИНЦИП СПІВМІРНОСТІ
У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Стаття призначена розгляду питання принципу співмірності, його трансформації від забезпечення позову в провадженні в суді до забезпечувальних заходів на стадії примусового виконання. Здійснений аналіз норм законодавства, що стосується принципу співмірності та визначене його практичне значення.

Ключові слова: принцип, виконавчий процес, співмірність, провадження, позов, заходи, боржник.

Постановка проблеми. Завданням виконавчого провадження є примусове виконання рішень судів, в процесі якого застосовується багато різних виконавчих дій. Процедура виконання є складною і містить велику кіль-

кість недоліків, тому під час своєї службової діяльності виконавці повинні діяти законно, аби негативні наслідки для сторін виконавчого провадження були мінімальними. Основою, «керівними положеннями» для законної діяль-